

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych za rok 2014

Marzec, 2015r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Analiza bezrobocia według zawodów	4
Analiza ofert pracy według zawodów	12
Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych	14
Podsumowanie i wnioski	18

Wstęp

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest narzędziem służącym do przeprowadzenia analizy rynku pracy. Pozwala on obserwować zjawiska zachodzące na lokalnym, regionalnym oraz krajowym rynku pracy w wymiarze struktury zawodowo-kwalifikacyjnej. Na podstawie prowadzonego monitoringu możliwe jest określenie kierunków, specyfiki oraz stopnia natężenia zachodzących zmian, czyli popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno-zawodowym. Pozwala również ustalić w jakim stopniu zjawisko bezrobocia w danym zawodzie ma charakter strukturalny oraz zdefiniować zawody nadwyżkowe i deficytowe.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest prowadzony w oparciu o ujednolicone dla całego kraju zalecenia metodyczne opracowane przez Departament Rynku Pracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Zgodnie z zaleceniami metodycznymi raporty z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych opracowywane są co pół roku przez publiczne służby zatrudnienia na poziomie powiatu, województwa i kraju. Źródłem informacji niezbędnych do prowadzenia monitoringu zawodów nadwyżkowych i deficytowych jest zbiór zawodów i specjalności zarejestrowanych w urzędzie osób oraz zgłoszonych ofert pracy.

Opracowanie takie przedstawia informacje o nadwyżkach oraz deficytach w poszczególnych zawodach i stanowi pomocne narzędzie w tworzeniu prognoz wspierających prawidłowe funkcjonowanie systemu kształcenia zawodowego oraz szkolenia bezrobotnych. Odgrywa także istotną rolę w procesie opracowywania programów specjalnych w celu aktywizacji osób bezrobotnych i promowania zatrudnienia. Mimo, iż przedstawiony raport dotyczy jedynie bezrobocia rejestrowanego, a nie rzeczywistego, to odzwierciedla on ogólne tendencje zmian zachodzących na lokalnym rynku pracy. Dlatego też informacje zawarte w takim opracowaniu stanowić powinny ważne źródło informacji m.in. dla:

- władz oświatowych i dyrekcji szkół ponadgimnazjalnych,
- instytucji szkoleniowych,
- powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy,
- Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie głównych parametrów charakteryzujących rynek pracy powiatu chrzanowskiego. Dane dotyczące bezrobocia, takie

jak stopa bezrobocia, jej struktura według zawodów oraz ofert pracy według zawodów (grup zawodów) mogą posłużyć jako cenne źródło informacji między innymi do:

- określenia kierunków szkoleń dla osób bezrobotnych i kierunków kształcenia zawodowego,
- planowania działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- podnoszenia jakości poradnictwa zawodowego,
- podnoszenia jakości pośrednictwa pracy,
- merytorycznego uzasadnienia realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Monitoring zawodów daje także możliwość oceny rozwoju lokalnej gospodarki poprzez analizowanie struktury bezrobotnych według ostatniego miejsca pracy oraz zgłaszanych ofert pracy w ujęciu klasyfikacji działalności. Niniejsze opracowanie składa się z trzech głównych części i zawiera:

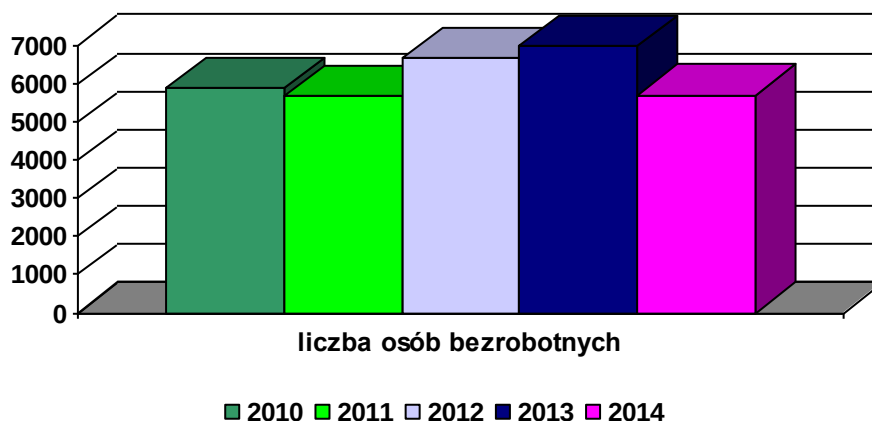
- analizę bezrobocia wg zawodów (grup zawodów);
- analizę ofert pracy wg zawodów (grup zawodów);
- analizę zawodów deficytowych i nadwyżkowych.

Analiza bezrobocia według zawodów

Na koniec 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chrzanowie zarejestrowanych było 5700 osób bezrobotnych. Liczba bezrobotnych była niższa niż w grudniu 2013r. o 1294 osoby (tj. o 18,5%). Większą część populacji bezrobotnych, zarejestrowanych w chrzanowskim urzędzie pracy stanowią podobnie jak w roku poprzednim kobiety. Na koniec roku 2014 w liczbie 2986 osób, stanowiły one 52,4% ogółu bezrobotnych. Natomiast bezrobotnych do 25 roku życia było zarejestrowanych 904 (15,9% ogółu), a powyżej 50 roku życia 1443 osoby (25,3%), natomiast długotrwale bezrobotnych było 3179 osób (55,8% ogółu).

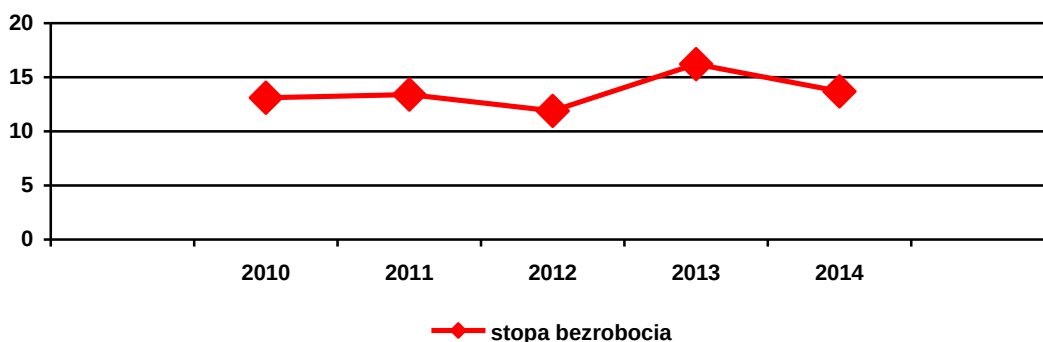
Wykres nr 1 prezentuje liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych na koniec badanego roku. Analizując dane zauważamy, iż liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w tutejszym urzędzie zmniejszyła się w stosunku do 2 poprzednich lat.

Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chrzanowie w latach 2010 – 2014r.



W celu zrozumienia istoty i skali problemu bezrobocia warto porównać liczbę osób aktywnych zawodowo do liczby osób pozostających bez pracy. Do zobrazowania tego służy stopa bezrobocia, którą graficznie prezentuje wykres 2.

Wykres 2. Stopa bezrobocia w powiecie chrzanowskim w latach 2009 - 2014r.



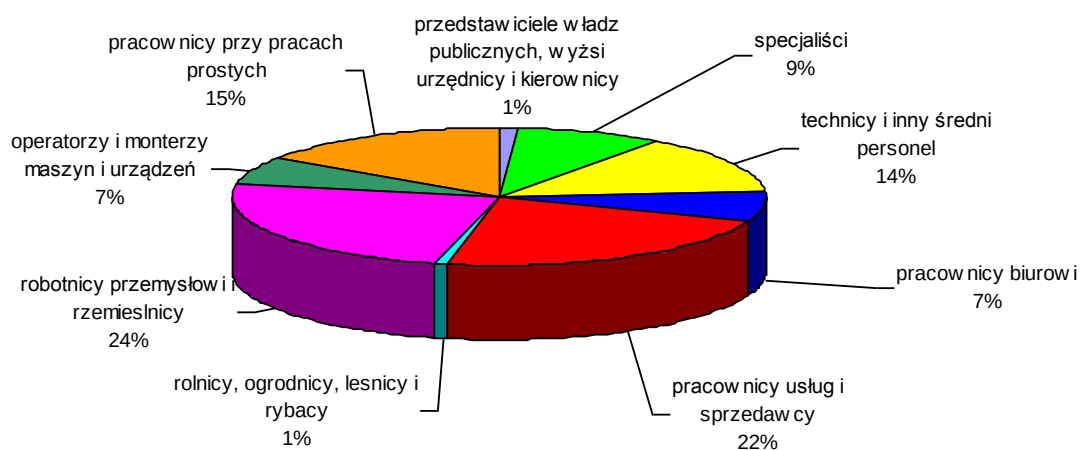
Stopę bezrobocia najczęściej definiuje się, jako stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Na powyższym wykresie zauważamy, iż w powiecie chrzanowskim na koniec 2014 roku ludzi nieaktywnych zawodowo jest 13,7%. W skali województwa stopa bezrobocia na koniec 2014 roku wyniosła 9,9%, a w skali kraju 11,5%. Od 2009 roku sytuacja pogarszała się z roku na rok – zauważalny był ciągły wzrost liczby osób bezrobotnych. Co prawda w roku 2012 stopa bezrobocia obniżyła się, ale już w roku 2013 wzrosła o ponad cztery punkty procentowe.

Jednak w roku badanym nastąpił spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych o 2,5%.

W strukturze zawodowej osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chrzanowie na koniec roku 2014 przeważają osoby z grupy zawodowej „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”, która stanowi ok. 24% (grupa 7). Kolejną grupę stanowią „pracownicy usług i sprzedawcy” – 22% (grupa 5), a grupą, która wynosi 15% są „pracownicy przy pracach prostych”(grupa 9) oraz z 14% wynikiem „technicy i inny średni personel” (grupa 3), 9% stanowi grupa „specjaliści” (grupa 2), natomiast grupa „pracownicy biurowi” (grupa 4) w porównaniu z ubiegłym rokiem wzrosła o 3 punkty stanowiąc 7%. Na tym samym poziomie co w 2013 roku lokuje się grupa „operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” (grupa 8) i wynosi ona 7 %.

Najmniej liczną grupą są „rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” (grupa 6) oraz „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” (grupa 1) – obie te grupy stanowią 1% ogółu zarejestrowanych.

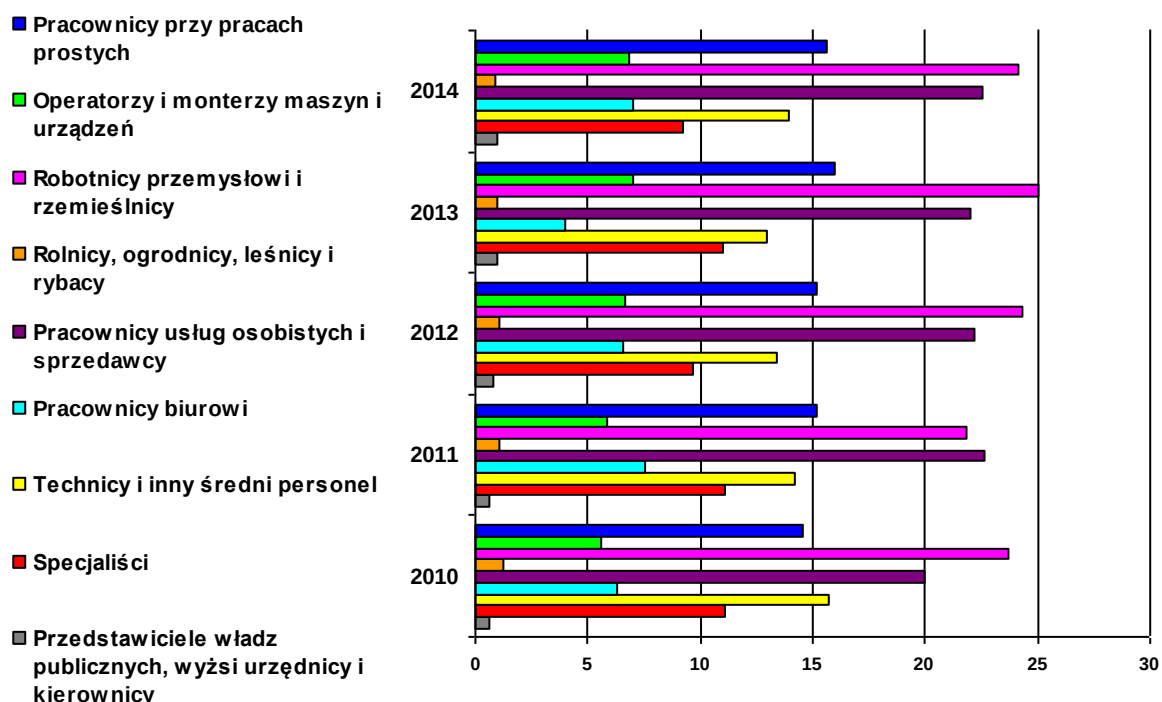
Wykres 3. Struktura zawodowa osób bezrobotnych – stan na koniec 2014r.



Porównując strukturę zawodową na przestrzeni lat 2010 – 2014 zauważamy, że nie ulega ona większym zmianom. Najwięcej osób znajduje się w grupie „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”, „pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”, a najmniejszy procent stanowią osoby z grup „rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” oraz „przedstawiciele władz publicznych,

wyżsi urzędnicy i kierownicy”. Podział taki związany jest ze specyfiką lokalnego rynku pracy, na którym przeważa działalność handlowa (sklepy i centra handlowe), usługowa (punkty usługowe) oraz produkcyjna (zakłady przemysłowe). Należy także zauważyć, iż coraz częściej z pośrednictwa chrzanowskiego urzędu pracy korzystają pracodawcy spoza naszego powiatu, zgłaszając oferty pracy m. in. na stanowiska pracowników produkcji, sprzedawców, magazynierów.

Wykres 4. Porównanie struktury zawodowej osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2010 – 2014r.



W Powiatowym Urzędzie Pracy w Chrzanowie w 2014 roku zarejestrowało się 5700 osób bezrobotnych. Wśród nich 52,4% stanowiły kobiety, 15,9% absolwenci różnych typów szkół. Niepokojący jest fakt, iż ciągle utrzymuje się wysoka liczba osób długotrwale bezrobotnych. Na koniec roku 2014 w liczbie 3179 osób stanowili oni 55,8%. Jednak w porównaniu do końca 2013 roku ich liczba spadła o 98 osób.

Tabela 1. Osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chrzanowie według stanu na koniec 2014 roku w podziale na kobiety, absolwentów i osoby zarejestrowane dłużej niż 12 miesięcy.

LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH		ABSOLWENCI		OSOBY ZAREJESTROWANE POWYŻEJ 12 MIESIĘCY	
OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY
5700	2986	244	138	3179	1713

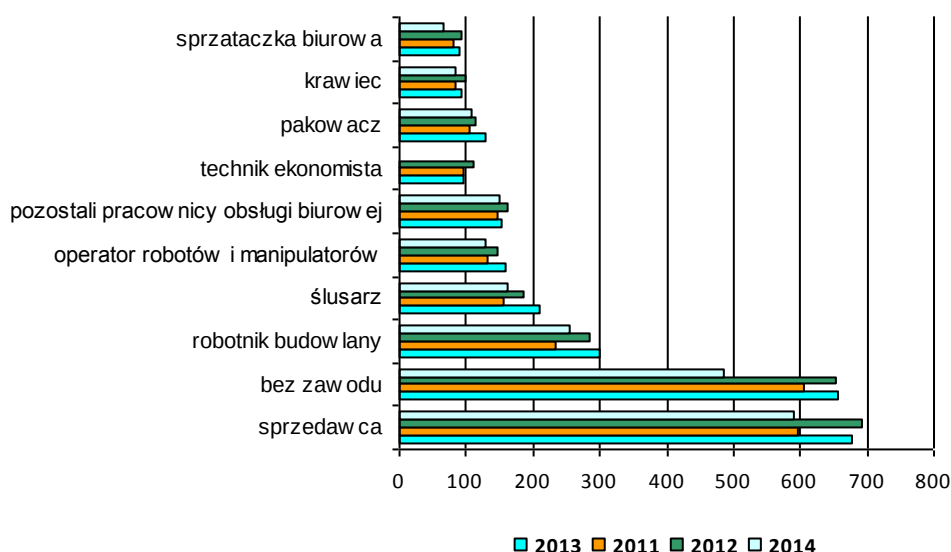
Analizując strukturę zawodową osób bezrobotnych, warto przybliżyć jakie zawody (na poziomie elementarnych – kodu 6-cyfrowego) najczęściej posiadają osoby bezrobotne. Najwięcej osób posiada zawód sprzedawca – 10,3% ogółu zarejestrowanych. Duży odsetek stanowią też osoby tzw. „bez zawodu”¹, który wynosi 8,5%. Poniżej przedstawiono osoby bezrobotne zarejestrowane w tut. urzędzie wg posiadanego zawodu (kod 6 cyfrowy) – stan na koniec 2014r. - podano zawody, w których liczba osób zarejestrowanych przekroczyła 100:

1. Sprzedawca - 589 osób
2. Bez zawodu – 485 osób
3. Robotnik budowlany – 254 osób
4. Ślusarz – 163 osób
5. Pozostali pracownicy obsługi biurowej – 149 osoby
6. Operatorzy robotów i manipulatorów przemysłowych – 128 osób
7. Pakowacz – 108 osób

Wykres nr 5 przedstawia porównanie najliczniejszych grup zawodów w tutejszym urzędzie. Zauważamy, iż od kilku lat najwięcej osób bezrobotnych posiada zawód sprzedawca, „bez zawodu” oraz robotnik budowlany. Biorąc pod uwagę liczbę osób w zawodzie sprzedawcy obserwujemy nieznaczny spadek liczby bezrobotnych z 597 osób w 2011 roku do 589 osób w 2014 roku. Podobnie jest w grupie osób „bez zawodu” – liczba ta spadła z 605 osób w 2011 roku do 485 osób w 2014 roku. Zawody te (tj. sprzedawca i bez zawodu) dominują pod względem liczebności nad innymi zawodami od 4 lat.

¹ „bez zawodu” – są to wszystkie te osoby, które posiadają wykształcenie podstawowe, gimnazjalne, średnie ogólnokształcące, albo też osoby, które nie ukończyły szkoły, ponadto nie podnosiły swoich kwalifikacji oraz nigdzie nie pracowały.

Wykres 5. Osoby bezrobotne wg zawodów – porównanie lat 2011 – 2014r. (dane wg stanu na koniec danego roku).



Warto również zwrócić uwagę na sytuację kobiet na rynku pracy. Pomimo tego, iż polskie prawo gwarantuje im równouprawnienie zakazując jakiegokolwiek dyskryminacji, to gorsza pozycja kobiet w sferze zatrudnienia nadal pozostaje faktem. Pracodawcy w dalszym ciągu chętniej zatrudniają mężczyzn niż kobiety. Panie muszą godzić życie rodzinne z zawodowym, co z powodu małej elastyczności polskiego rynku pracy oraz niewystarczającą ilość miejsc w przedszkolach i żłobkach nie jest proste. Na sytuację taką niewątpliwie wpływ wywierają stereotypy dotyczące priorytetów płci pięknej. Najczęściej powielane wskazują m. in. na fakt, iż kobiety znacznie lepiej od mężczyzn radzą sobie z utratą pracy, ponieważ bezrobocie poniża i niszczy głównie mężczyznę. Przez to kobiety narażone są na długotrwałe bezrobocie i dłuższe poszukiwanie pracy. Brak pracy zawodowej w przypadku kobiet nie oznacza dla nich braku zajęcia, ponieważ w powszechnej opinii kobieta może się spełniać również w domu, pomimo, iż często jest lepiej wykształcona od mężczyzny².

Bezrobotne kobiety z powiatu chrzanowskiego wg stanu na koniec 2014 roku zarejestrowane były w następujących zawodach (podano 10 najliczniejszych zawodów):

1. Sprzedawca – 529 osób

² Joanna Kwinta-Odrzywołek, Sedlak&Sedlak www.rynek.pracy.pl (08.01.2014)

2. Bez zawodu - 258 osób
3. Pozostali pracownicy obsługi biurowej – 131 osób
4. Pakowacz - 88 osób
5. Krawiec - 79 osób
6. Technik ekonomista - 73 osób
7. Operatorzy maszyn i manipulatorów przemysłowych - 68 osób
8. Sprzątaczką biurową – 65 osób
9. Kucharz – 65 osób
10. Fryzjer - 46 osób

Porównując dane z roku 2014 w stosunku do roku poprzedniego, kobiety posiadały najczęściej zawody sprzedawca, „bez zawodu” i pozostali pracownicy obsługi biurowej. Taki stan rzeczy jest wynikiem trudnej i niestabilnej sytuacji na rynku pracy i związany jest m. in. z redukcją etatów, upadłością zakładów pracy, zwolnieniami grupowymi, jak również zawieszaniem lub zaprzestaniem prowadzenia działalności gospodarczej przez drobnych przedsiębiorców.

Na koniec roku 2014 zarejestrowanych było 244 absolwentów różnych typów szkół. Bezrobotni absolwenci wg zawodów – stan na koniec 2014 (podano 5 najliczniejszych zawodów):

1. bez zawodu - 72 osób
2. sprzedawca - 12 osób
3. ślusarz – 7 osób
4. technik ekonomista – 8 osób
5. pakowacz - 4 osoby

Najliczniejszą grupę stanowią osoby „bez zawodu”. Ma to głównie związek z brakiem dyplomu potwierdzającego zdobyty zawód. Absolwenci często nie przystępują do egzaminu dyplomowego pomimo ukończenia kursów kwalifikacyjnych w danym zawodzie lub nie zdają takiego egzaminu.

Problem powrotu na rynek pracy dotyka szczególnie osób długotrwale bezrobotnych. Trudności w poszukiwaniu pracy najczęściej wynikają z braku odpowiednich i aktualnych kwalifikacji lub też z czynników wewnętrznych, najczęściej z braku dyspozycyjności i mobilności. W Powiatowym Urzędzie Pracy w Chrzanowie osoby zarejestrowane dłużej niż 12 miesięcy posiadają następujące zawody (stan na koniec 2014r., w których liczba zarejestrowanych przekroczyła 30 osób):

1. Sprzedawca – 221 osób
2. Robotnik budowlany – 101 osób
3. Pozostali pracownicy obsługi biurowej - 58 osób
4. Ślusarz – 48 osób
5. Sprzątaczką biurowa – 36 osób
6. Operatorzy robotów i manipulatorów przemysłowych - 43 osób
7. Krawiec – 32 osób
8. Murarz – 38 osób
9. Pakowacz - 33 osób
10. Górnik eksploatacji podziemnej - 30 osoby

Z metodologicznego punktu widzenia istotne jest przedstawienie w niniejszym raporcie napływu³ osób bezrobotnych. Jest to ważne, bowiem do obliczania wskaźnika deficytu czy nadwyżki siły roboczej bierze się pod uwagę napływ osób bezrobotnych w porównaniu do zgłoszonych ofert pracy. W okresie styczeń – grudzień 2014 zarejestrowano się 8251 osób, z tego 49,4% stanowią kobiety, a 10,6% stanowią napływający absolwenci. Porównując ten stan z okresem poprzednim, napływ ukształtował się na poziomie 10022 osób z czego kobiet zarejestrowało się 4813, a absolwentów 1237.

Tabela 2. Napływ osób bezrobotnych w okresie styczeń – grudzień 2014.

OGÓŁEM	KOBIETY	ABSOLWENCI	
		OGÓŁEM	KOBIETY
		879	508
8251	4083		

Napływ osób bezrobotnych w 2014 roku przedstawiła się następująco: bez zawodu (902 os.), sprzedawca (786 os.), robotnik budowlany (289 os.), ślusarz (244 os.), operator robotów i manipulatorów (228 os.), pozostali pracownicy obsługi biurowej (198 os.), pakowacz (172 os.), kucharz (110 os.), murarz (98 os.), fryzjer (94 os.), krawiec (94 os.), górnik eksploatacji podziemnej (94 os.), technik ekonomista (94 os.), magazynier (89 os.), , robotnik gospodarczy (83 os.).

Bezrobotne kobiety rejestrowały się w ciągu całego roku w następujących zawodach: sprzedawca (702 os.), bez zawodu (414 os.), pozostali pracownicy obsługi biurowej (169

³ Napływ to liczba osób rejestrujących się w danym okresie tj. styczeń – grudzień 2014r.

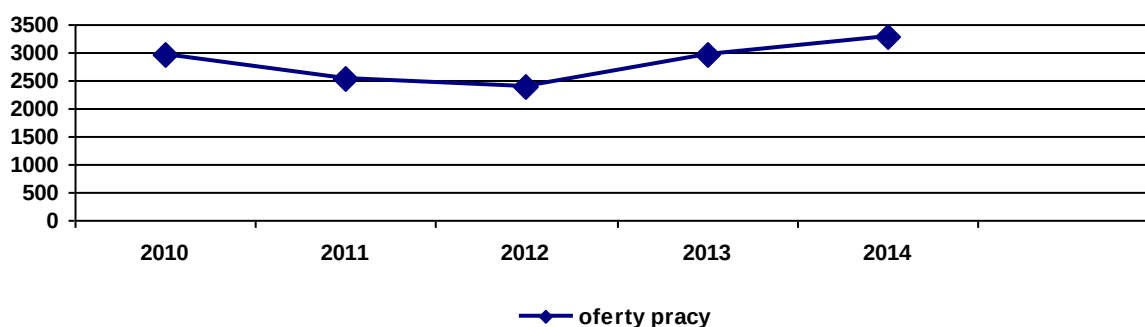
os.), pakowacz (127 os) operator robotów i manipulatorów (102 os.), technik ekonomista (82os.), krawiec (88 os.).

Biorąc pod uwagę napływ absolwentów najczęściej do ewidencji tut. urzędu przybywało osób posiadających takie zawody jak: bez zawodu (117 os.), sprzedawca (43os.), fryzjer (16 os.) i technik ekonomista (18 os.).

Analiza ofert pracy według zawodów

W 2014 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Chrzanowie napłynęły 3274 oferty pracy. Porównując do roku poprzedniego liczba ta jest większa o 321 wolnych miejsc pracy i osiągnęła najwyższy poziom 6 lat. Tendencja wzrostowa liczby miejsc pracy rozpoczęła się od 2012 roku. Widoczny wzrost nastąpił od roku 2013.

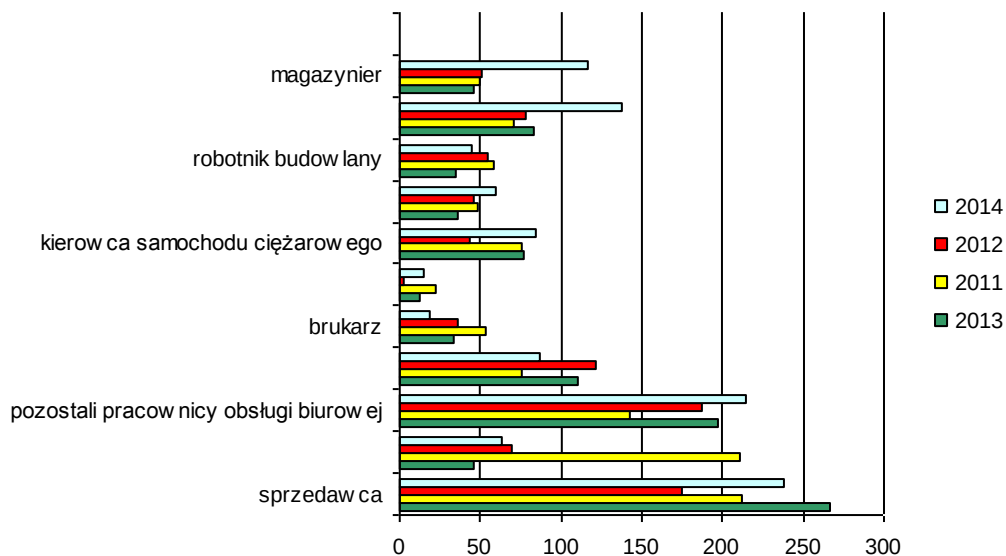
Wykres 6. Liczba ofert pracy zgłoszonych do PUP w Chrzanowie w latach 2009 – 2014r.



Najwięcej ofert pracy wpłynęło w następujących zawodach – podano 10 najliczniejszych ofert pracy:

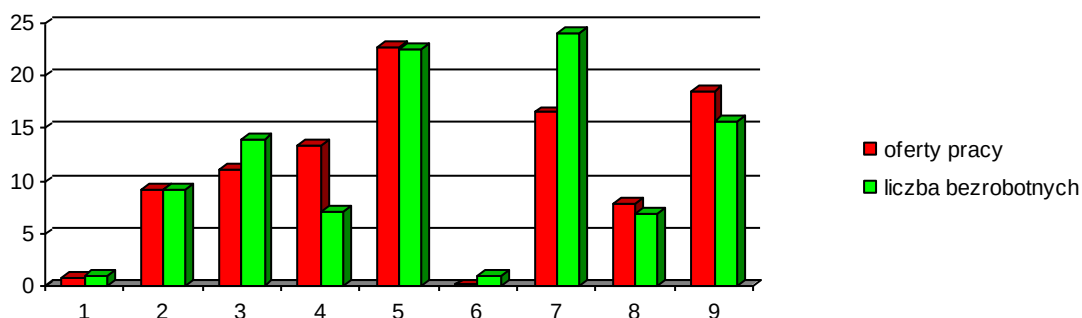
1. Sprzedawca – 238 ofert
2. Pozostali pracownicy obsługi biurowej – 215 ofert
3. Robotnik gospodarczy – 138 ofert
4. Magazynier – 116 ofert
5. Ubojowy - 92 ofert
6. Pakowacz - 87 ofert
7. Opiekun osoby starszej – 83 oferty
8. Kierowca samochodu ciężarowego – 84 ofert
9. Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym – 77 ofert
10. Pozostali robotnicy przy pracach prostych - 63 ofert

Wykres 7. Porównanie najliczniej zgłaszanych ofert pracy w latach 2011 – 2014r.



Powiatowego Urzędu Pracy w Chrzanowie najczęściej wpływały oferty pracy w zawodach sprzedawca, pozostali pracownicy obsługi biurowej, robotnik gospodarczy, magazynier, kierowca samochodu ciężarowego, sprzątaczką biurową, pakowacz oraz pozostali pracownicy przy pracach prostych. W zawodach tych wpływało więcej niż 50 ofert pracy. Największy wzrost liczby ofert pracy nastąpił w zawodzie magazyniera z 50 ofert w 2013 roku do 116 w roku 2014. Wzrost liczby miejsc pracy w zawodzie magazyniera związany jest m.in. ze zgłaszaniem ofert pracy przez pracodawców nie tylko z lokalnego rynku pracy, ale także z zakładów usytuowanych poza powiatem chrzanowskim. Wzrost miejsc pracy nastąpił także w zawodzie robotnika gospodarczego, sprzątaczkę biurową, pozostałych pracowników przy pracach prostych, pozostałych pracowników obsługi biurowej. Należy zwrócić uwagę na spadek liczby ofert pracy w zawodzie sprzedawcy z 267 w 2013 roku do 238 ofert w roku 2014. Podobnego spadku doświadczyły jeszcze tylko 2 zawody tj. pakowacz i brukarz. Pozostałe z zawodów tj. robotnik budowlany, kasjer handlowy, kierowca samochodu ciężarowego liczba ofert pracy wzrosła.

Wykres 8. Struktura zawodowa osób bezrobotnych w porównaniu do struktury zgłaszanych ofert pracy⁴ w 2014r.

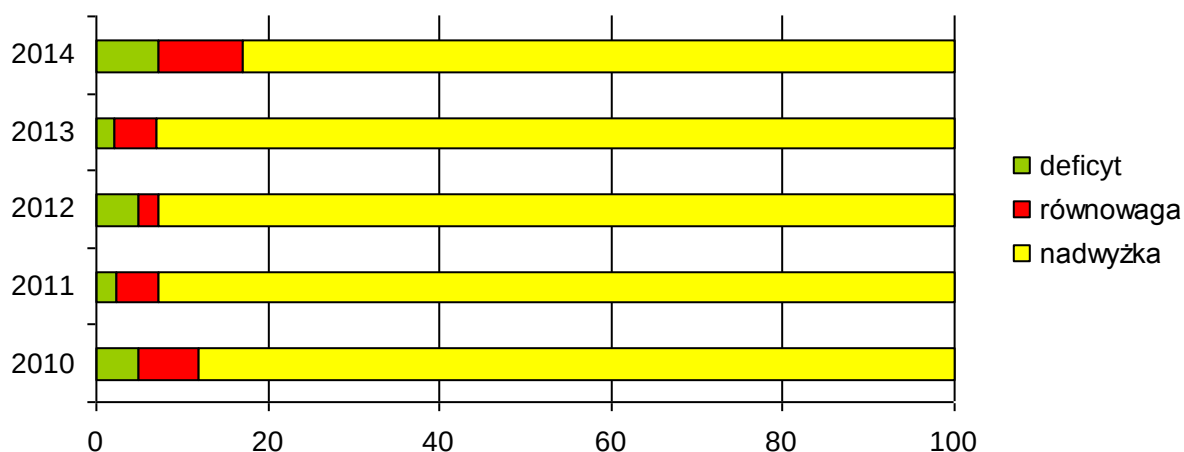


Porównując strukturę zawodową osób bezrobotnych do struktury ofert pracy zgłaszanych do PUP w Chrzanowie (wykres 8) zauważamy, że różnice między podażą o popytem są znaczne. W grupach takich jak: pracownicy biurowi, pracownicy usług osobistych i sprzedawcy, operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń, pracownicy przy pracach prostych więcej zgłoszono ofert pracy niż jest osób poszukujących zatrudnienia. Natomiast w grupach: rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy, specjaliści, robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, technicy i średni personel, przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy więcej jest osób bezrobotnych niż ofert pracy.

Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych

W powiecie chrzanowskim od kilku lat przeważają zawody wykazujące nadwyżkę siły roboczej. Oznacza to, że na lokalnym rynku pracy zdecydowanie więcej jest osób poszukujących pracy w danych zawodach, niż wolnych miejsc pracy. Na koniec 2014 roku zawody nadwyżkowe stanowiły 87%, zawody deficytowe 7,3%, a zawody w równowadze 9,7%.

Wykres 9. Zawody nadwyżkowe, deficytowe i w równowadze w latach 2010 – 2014r.



Określenie zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest możliwe na podstawie przygotowanego wskaźnika intensywności deficytu (nadwyżki) danego zawodu. Wskaźnik ten wyraża się następującym wzorem:

$$W_{n,1}^k = O_{11}^k / B_{11}^k$$

gdzie:

O_{11}^k – liczba zgłoszonych ofert pracy w i-tym miesiącu w zawodzie k

B_{11}^k – liczba zarejestrowanych bezrobotnych w i-tym miesiącu w zawodzie k

Przyjęto, że zawody o wskaźniku:

- I. $W < 0,9$ – to zawody nadwyżkowe; czyli są to zawody, na które jest mniejsze zapotrzebowanie na rynku pracy niż liczba osób poszukujących pracy w tych zawodzie;
- II. $0,9 > W < 1,1$ – to zawody zrównoważone;
- III. $W > 1,1$ – to zawody deficytowe, czyli są to zawody, w których jest większe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

W tabeli nr 3 przedstawiono zawody deficytowe w powiecie chrzanowskim w roku 2014. Zawody te zostały posortowane od zawodu z najwyższym wskaźnikiem intensywności deficytu do zawodu o najniższym wskaźniku intensywności. Średni deficyt siły roboczej obrazuje nam ilość ofert pracy przypadających na osobę poszukującą zatrudnienia w tym zawodzie (porównanie zgłoszonych ofert pracy do napływu osób bezrobotnych). I tak np.: biorąc pod uwagę zawód sprzedawca w branży spożywczej – na jedną osobę poszukującą pracy w tym charakterze przypadały 44 oferty pracy w skali całego roku, a na stanowisko ubojowego - na jedną osobę przypadało 30 ofert pracy. Ma to związek w głównej mierze ze specyfiką stanowiska pracy (doświadczenie zawodowe na danym stanowisku, aktualne uprawnienia zawodowe, posiadane umiejętności), jak również specyfiką rynku pracy (tj. branżowość). Natomiast średni deficyt siły roboczej obrazuje różnicę między ilością zgłoszonych ofert pracy, a liczbą osób poszukujących zatrudnienia w tym zawodzie. Im jest on wyższy tym większy deficyt podaży siły roboczej.

Tabela 3. Zawody deficytowe w powiecie chrzanowskim w 2014r.

LP.	ZAWÓD	WSKAŹNIK INTENSYWNOŚCI DEFICYTU	ŚREDNI DEFICYT SIŁY ROBOCZEJ
1.	Sprzedawca w branży spożywczej	44,0	-3,6
2.	Ubojowy	30,6	-7,4

3.	Opiekun osób starszych	27,6	-6,6
4.	Pracznia	22,3	-5,3
5.	Operator koparki	12,0	-0,9
6.	Monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody	10,0	-0,7
7.	Spawacz metodą mag	8,0	-2,3
8.	Pośrednik w obrocie nieruchomości	7,0	-0,5
9.	Sprzedawca w branży mięsnej	7,0	-1,5
10.	Operator urządzeń do formowania wyrobów z tworzyw sztucznych	6,0	-0,4
11.	Elektromechanik	6,0	-0,4
12.	Lakiernik	6,0	-0,4
13.	Lektor języka angielskiego	6,0	-0,8
14.	Inżynier organizacji i promowania produkcji	6,0	-0,4
15.	Operator ładowarki	6,0	-0,4
16.	Dystrybutor ulotek	5,0	-0,3
17.	Inżynier geodeta	4,0	-0,25
18.	Nauczyciel matematyki	4,0	-0,25
19.	Technik weterynarii	4,0	-0,25
20.	Malarz lakiernik wyrobów metalowych	4,0	-0,25
21.	Pracownik kancelaryjny	4,0	-0,25
22.	Ustawiacz	3,7	-1,1
23.	Kontroler jakości wyrobów mechanicznych	3,7	-1,8
24.	Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego	3,3	-1,1
25.	Fakturzystka	3,2	-0,9
26.	Operator myjni	3,0	-0,8
27.	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	2,9	-1,9
28.	Kierownik magazynu	2,5	-0,5
29.	Specjalista do spraw kadr	2,3	-0,3
30.	Aktor	2,0	-0,2

Tabela nr 4 prezentuje zawody nadwyżkowe w 2014 roku. Według zaleceń ministerstwa w monitoringu należy podać 30 zawodów wykazujących nadwyżkę siły roboczej. Wskaźnik intensywności nadwyżki mieści się w granicach od 0,0 do 0,9. W zamieszczonej poniżej tabeli zostały przedstawione zawody, których jednocześnie wskaźnik intensywności był równy 0,0 oraz średnia miesięczna nadwyżka podaży siły roboczej była większa niż 1,25. Obrazuje to, jaka jest skala niedopasowania kwalifikacji osób poszukujących pracy do rynku pracy. Jeżeli wskaźnik intensywności nadwyżki wynosi 0,0 to oznacza, że w danym okresie nie wpłynęła ani jedna oferta pracy. Dodatkowo średnia nadwyżka podaży, ilustruje ile osób poszukuje pracy w tym zawodzie (im wyższy wskaźnik, tym więcej osób szuka pracy w tym zakresie). Na podstawie przedstawionej tabeli można zauważyć, iż najwięcej osób poszukuje pracy nie wymagającej posiadania żadnych kwalifikacji oraz w zawodach operatora robotów i manipulatorów przemysłowych i ślusarza. technik organizacji usług gastronomicznych, operator przewijarek i skręciarek nitok.

Tabela 4. Zawody nadwyżkowe w 2014r.

LP.	ZAWÓD	WSKAŹNIK INTENSYWNOŚCI NADWYŻKI	ŚREDNIA NADWYŻKA PODAŻY SIŁY ROBOCZEJ
1.	Bez zawodu	0,00	75,1
2.	Górnik eksploatacji podziemnej	0,00	7,8
3.	Technik ekonomista	0,00	7,8
4.	Elektromonter (elektryk) zakładowy	0,00	2,7
5.	Technik administracji	0,00	2,5
6.	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	0,00	2,5
7.	Ekonomista	0,00	2,5
8.	Technik ochrony środowiska	0,00	2,3
9.	Robotnik górniczy dołowy	0,00	2,25
10.	Hydraulik	0,00	2,0
11.	Malarz budowlany	0,00	2,0
12.	Pracownik wykładający towar na półkach	0,00	1,5
13.	Technik usług fryzjerskich	0,00	1,5
14.	Technik usług kosmetycznych	0,00	1,5
15.	Operator przewijarek i skręciarek nitok	0,00	1,4

16.	Technik organizacji usług gastronomicznych	0,00	1,4
17.	Filolog, filologia obcojęzyczna	0,00	1,4
18.	Dozorca	0,00	1,3
19.	Nauczyciel historii	0,00	1,25
20.	Murarz	0,01	8,0
21.	Operator robotów i manipulatorów przemysłowych	0,02	18,5
22.	Robotnik magazynowy	0,03	2,4
23.	Specjalista ds. administracji publicznej	0,06	3,8
24.	Barman	0,06	2,7
25.	Technik obsługi turystycznej	0,07	2,3
26.	Kucharz małej gastronomii	0,1	4,0
27.	Telemarketer	0,1	2,3
28.	Ślusarz	0,1	17,8
29.	Mechanik pojazdów samochodowych	0,1	4,4
30.	Cukiernik	0,1	3,7

W 2014 nie złożono ani jednej oferty pracy w następujących zawodach⁵: bez zawodu, górnik eksploatacji podziemnej, technik elektryk, technik administracji, technik żywienia i gospodarstwa domowego, ekonomista, technik ochrony środowiska, robotnik górniczy dołowy, hydraulik, malarz budowlany, operator przewijarek i skręcarek nitek, dozorca czy nauczyciel historii.

Podsumowanie i wnioski

Głównym celem badania zawodów nadwyżkowych i deficytowych było stworzenie ich rankingów, które stanowią narzędzie dla monitoringu - procesu systematycznego śledzenia zjawisk zachodzących na rynku pracy. Monitoring pozwala na tworzenie ocen i wniosków dla systemu kształcenia zawodowego, szkolenia bezrobotnych, a także służy lepszemu dopasowaniu kwalifikacji osób poszukujących pracy do rynku pracy i oczekiwań pracodawców.

Rok 2014 był rokiem, w którym zanotowano spadek bezrobocia i poprawę kondycji polskiego rynku pracy. W powiecie chrzanowskim wskaźnik ludzi nieaktywnych zawodowo

⁵ Wybrano zawody, w których średnia miesięczna nadwyżka siły roboczej wyniosła 1,2 lub więcej.

na koniec 2014 roku kształtował się na poziomie 13,7% i był niższy do analogicznego okresu w roku 2013 o 2,5% (w roku 2013 wynosił on 16,2%).

Analizując strukturę bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chrzanowie pod względem posiadanego zawodu, w dalszym ciągu najwięcej z nich posiada zawód sprzedawca – 589 osób, co stanowi 10,3% ogółu zarejestrowanych. Duży odsetek stanowią też osoby tzw. „bez zawodu”⁶ – 485 osób (tj. 8,5 % ogółu bezrobotnych). Biorąc pod uwagę liczbę osób posiadających zawód sprzedawcy, począwszy od 2012 roku można zaobserwować trend malejący. Spadek bezrobotnych sprzedawców z 692 osób w 2012 roku do 589 osób w 2014 roku. Podobnie jest w grupie osób „bez zawodu” - liczba spadła z 652 osób w 2012 roku do 485 osób w 2014 roku. Zawody te (tj. sprzedawca i bez zawodu) dominują pod względem liczebności nad innymi zawodami. Wpływ na tą utrzymującą się od kilku lat tendencję ma zdecydowanie handlowo-usługowy charakter lokalnego rynku pracy.

W 2014 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Chrzanowie napłynęły 3274 oferty pracy. Porównując stan do roku poprzedniego, liczba ta jest większa o 321 wolnych miejsc pracy.

Spośród zawodów deficytowych w 2014 roku wymienić należy m.in.: sprzedawcę w branży spożywczej, ubojowego, opiekuna osób starszych, praczkę, operatora koparki, monter instalacji ciepłego ogrzewania i ciepłej wody czy spawacza metodą Mag.

Do zawodów nadwyżkowych należą m.in. takie zawody jak: górnik eksploatacji podziemnej, technik ekonomista, elektromonter (elektryk) zawodowy, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik administracji, ekonomista, technik ochrony środowiska, hydraulik.

Należy także zauważyć, iż w dyspozycji urzędu pracy w dalszym ciągu pozostaje wiele ofert pracy, które nie mogą być zrealizowane, pomimo tego, że w ewidencji bezrobotnych figurują osoby o wskazanych przez pracodawców kwalifikacjach czy doświadczeniu zawodowym. U podstaw tych trudności leży przypadkowy wybór szkoły i kierunku kształcenia, a w konsekwencji brak zainteresowania podjęciem pracy w zawodzie

⁶ „bez zawodu” – są to wszystkie te osoby, które posiadają wykształcenie podstawowe, gimnazjalne, średnie ogólnokształcące, albo też osoby, które nie ukończyły szkoły, ponadto nie podnosiły swoich kwalifikacji oraz nigdzie nie pracowały.

wyuczonym (np. fryzjer, krawiec, cukiernik). Z kolei brak zainteresowania w zdobywaniu doświadczenia zawodowego w zawodzie wyuczonym skutkuje brakiem stażu pracy którego coraz częściej wymagają i oczekują pracodawcy. Innymi czynnikami wpływającymi na niemożność realizacji części ofert pracy może być stan zdrowia bezrobotnych, długotrwałe pozostawanie bez pracy, zdezaktualizowane uprawnienia do wykonywania zawodu, brak możliwości kształcenia w konkretnym kierunku.

Przeprowadzona analiza po raz kolejny wskazuje na głębokie zróżnicowanie rynku pracy. Od wielu lat utrzymuje się tendencja nadmiaru poszukujących pracy w większości zawodów i specjalności z jednej strony i zarazem deficyt wysoko wykwalifikowanych pracowników z drugiej strony. Zachodzące od wielu lat zmiany w życiu społecznym i gospodarczym, rozwój technologiczny, automatyzacja produkcji, globalizacja prowadzą do zmian na rynku pracy. Nowa sytuacja wymaga od pracowników elastyczności zawodowej, gotowości do ciągłego podnoszenia kwalifikacji lub ich zmiany oraz coraz częściej mobilności, do której obecnie gotowi są na ogół ludzie młodzi, upatrujący w zmianie miejsca zamieszkania szansę na lepszą pracę i możliwość rozwoju zawodowego. Kształcenie zawodowe jest niewątpliwie jednym z ważniejszych czynników determinujących powodzenie pracownika na rynku pracy. W procesie dostosowywania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy istotne jest zwrócenie uwagi na prognozę odnoszącą się do regionu, informującą o relacjach między tempem rozwoju przemysłu i usług oraz możliwościami wprowadzania nowych kierunków kształcenia kompatybilnych z nowymi technologiami. Dane te będą pomocne w określeniu kierunków i programów kształcenia

Opracowanie:

Agnieszka Kołodziejczyk doradca zawodowy

Anna Likus pośrednik pracy